

Av. Betül KESER

**TÜRK SOSYAL SİGORTALAR
HUKUKUNDA HİZMET AKDIYLA
ÇALIŞANLARIN YAŞLILIK
SİGORTASINDAN DOĞAN
HAKLARI**

HER SEYİN EN MÜHİM NOKTASI, BASLANGICTIR.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	3
ÖZET	5
ABSTRACT	7
TABLO LİSTESİ	18
TABLO LİSTESİ	19
KISALTMALAR LİSTESİ	21
BÖLÜM 1: GİRİŞ	23
BÖLÜM 2: TÜRK SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİNE GENEL BAKIŞ	29
2.1. Sosyal Güvenlik Kavramı	29
2.2. Sosyal Riskler.....	32
2.2.1. Mesleki Riskler.....	33
2.2.2. Fizyolojik Riskler	34
2.2.3. Sosyo-Ekonomik Riskler.....	36
2.3. Sosyal Güvenlik Sisteminin Tarihsel Gelişimi	37
2.3.1. Uluslararası Hukukta Sosyal Güvenlik Sisteminin Tarihsel Gelişimi.....	37
2.3.2. Uluslararası Hukukta Sosyal Güvenlik Sistemlerinin Teşekkülünü Hazırlayan Sosyal ve Ekonomik Şartlar	38
2.4. İlk Sosyal Güvenlik Sistemleri.....	40
2.4.1. Almanya’da İlk Sosyal Güvenlik Sistemi	40

2.4.2. İngiltere’de İlk Sosyal Güvenlik Sistemi	42
2.4.3. Fransa’da İlk Sosyal Güvenlik Sistemi	43
2.5. Çağdaş Sosyal Güvenlik Düşüncesine Önderlik Eden Sistemler	44
2.5.1. ABD’nin Sosyal Güvenlik Sistemi	44
2.5.2. Yeni Zelanda’nın Sosyal Güvenlik Sistemi	45
2.5.3. Beveridge Raporu	45
2.6. Uluslararası Belgeler.....	47
2.7. Çok Taraflı Sosyal Güvenlik Anlaşmaları	48
2.7.1. Atlantik Paktı.....	48
2.7.2. Filadelfiya Bildirgesi.....	48
2.7.3. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi	48
2.7.4. Sosyal Güvenliğin Asgari Normlarına İlişkin Uluslararası Çalışma Örgütünün 102 Sayılı ILO Sözleşmesi	49
2.7.5. Avrupa Sosyal Güvenlik Kodu Sözleşmesi	50
2.7.6. Uluslararası Taşıma İşlerinde Çalışan İşçilerin Sosyal Güvenliğine İlişkin Avrupa Sözleşmesi.....	51
2.7.7. Avrupa Ekonomik Topluluğu Anlaşması (Avrupa Birliği).....	51
2.8. İki Taraflı Sosyal Güvenlik Sözleşmeleri	54
2.9. Türk Sosyal Güvenlik Hukukunun Tarihsel Gelişimi.....	56
2.10. Osmanlı Devleti Dönemi	57
2.10.1. Tanzimat Öncesi Dönem.....	57
2.10.2. Tanzimat Sonrası Dönem	58
2.10.3. Cumhuriyet Dönemi.....	59

2.11. Sosyal Güvenlik Sisteminin Hukuk Sistemimizdeki Yeri	60
2.12. Sosyal Güvenlik Hukuku ve İş Hukuku Arasındaki İlişki	62
2.13. Türk Sosyal Güvenlik Sisteminde Reform Süreci	63
2.14. 5510 Sayılı Kanuna Göre Sosyal Sigorta Türleri	65
2.14.1. Kısa Vadeli Sigorta Türleri	66
2.14.1.1. İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sigortası	67
2.14.1.2. İş Kazası Sigortası	67
2.14.1.3. Meslek Hastalığı Sigortası	71
2.14.1.4. Hastalık Sigortası	73
2.14.1.5. Analık Sigortası	75
2.14.2. Uzun Vadeli Sigorta Türleri	77
2.14.2.1. Malullük Sigortası	78
2.14.2.2. Yaşlılık Sigortası	80
2.14.2.3. Ölüm Sigortası	82
BÖLÜM 3: TÜRK HUKUKUNDA HİZMET AKDIYLA ÇALIŞANLAR AÇISINDAN YAŞLILIK SİGORTASI	85
3.1. Yaşlılık Kavramı	85
3.1.1. Yaşlılığın Tanımı ve Yaşlılık Çeşitleri	85
3.2. 5510 Sayılı Kanun m.4/1-a Bendine Tabi Olanların Yaşlılık Sigortasından Faydalanma Koşulları	89
3.2.1. Genel Olarak	89
3.3. Yaşlılık Aylığından Faydalanabilmek İçin Gereken Koşullar	91

3.3.1. Sigortalının Uzun Vadeli Sigorta Kollarına Tabi Olması	91
3.3.1.1. 5510 sayılı Kanun m.4/1-a Kapsamında Olan Sigortalılar	91
3.3.2. Belirli Bir Yaşın ve Prim Ödeme Gün Sayısının Tamamlanması	93
3.3.2.1. Hizmet Akdine Bağlı Çalışanlar Hakkında 5510 Sayılı Kanundan Önceki Dönemde Belirlenen Koşullar	93
3.3.3. 5510 Sayılı Kanun Döneminde Belirlenen Koşullar	95
3.3.3.1. 30/04/2008'den sonra ilk defa sigortalı olan hizmet akdiyle çalışmaya başlayan kişiler açısından.....	95
3.4. Kolaylaştırılmış Seçenek.....	97
3.5. 08/09/1999 – 30/04/2008 tarihleri arasında ilk defa sigortalı olan hizmet akdiyle çalışan kişiler açısından	98
3.6. 08.09.1999 Tarihinden Önce Sigortalı Olanlar İçin Prim Ödeme Koşulu	100
3.6.1. 506 Sayılı Kanuna Tabi Sigortalılar	100
3.7. Sigortalının İşine veya Sağlık Durumuna Bağlı Olarak Yaş ve Prim Ödemeye İlişkin Özel Koşullar.....	105
3.7.1. Maden İşyerlerinin Yeraltı İşlerinde Çalışan Sigortalılar	105
3.7.1.1. İlk kez 5510 sayılı kanuna göre sigortalı olanlar açısından.....	105
3.7.1.2. İlk kez 506 sayılı kanuna göre sigortalı olanlar açısından.....	107
3.7.2. Sigortalı Olarak İşe Başlamadan Evvel Malul Olanlar	109

3.7.3. Malullere ilişkin geçiş hükümleri.....	110
3.8. Erken Yaşlanan Kişiler İçin Özel Şartlar	112
3.9. Sürekli Başkasının Bakımına Muhtaç Derecede Ağır Engelli Çocuğu Bulunan Sigortalı Kadınlara ilişkin Özel Hükümler.....	113
3.10. Hizmet Akdiyle Çalışan Sigortalının İşten Ayrılması	113
3.11. Sigortalının Kuruma Başvurusu.....	115
3.12. Yaşlılık Aylığına Hak Kazanma Şartlarını Etkileyen Sebepler.....	117
3.12.1. Yaş ile İlgili Olan Sebepler	117
3.12.2. Prim İle İlgili Olanlar	118
3.13. Sigortalılık Süresi Ve Prim Ödeme Gün Sayısını Etkileyen Koşullar.....	119
3.13.1. Hizmetlerin Birleştirilmesi.....	119
3.13.1.1. Farklı Sigorta Kurumlarında ve Farklı Sigorta Statülerinde Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi	119
3.13.1.2. İlk Kez 5510 Sayılı Kanuna Tabi Olarak Çalışanlar Bakımından	121
3.13.1.3. İlk Kez 5510 sayılı Kanundan Evvel Sigortalı Olanlar Bakımından.....	122
3.13.1.4. İkili Sosyal Güvenlik Sözleşmelerine Göre Yabancı Ülkelerde Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi	127
3.13.1.5. Hizmetlerin Birleştirilmesine İlişkin Ortak Esaslar.....	129
3.14. Hizmet Borçlanması.....	130
3.14.1. Yurt İçi Borçlanması ve Borçlanılabilecek Süreler	131

3.14.1.1. Ücretsiz doğum ve analık izin süreleri ile doğum sonrası çalışılmayan en fazla 2 yıllık sürenin borçlanması	132
3.14.1.2. Askerlik Borçlanması	135
3.14.1.3. Doktora veya tıpta uzmanlık öğrenim süreleri	135
3.14.1.4. Avukatlık staj süresi	136
3.14.1.5. Tutukluluk ve gözaltı süresinin borçlanması	137
3.14.1.6. Grev ve lokavtta geçen süreler	137
3.14.1.7. Hekimlerin fahri asistanlıkta geçen süreleri	138
3.14.1.8. Kısmi süreli çalışılan aylardaki eksik süreler	138
3.14.1.9. 1416 sayılı kanuna göre yurt dışında eğitimde geçen süreler	139
3.14.2. Borçlanmaya ilişkin esaslar	140
3.14.3. Yurt dışı Hizmet Borçlanması	142
3.14.3.1. Yurt dışı hizmet borçlanmasını isteyebilecek kişiler	143
3.14.3.2. Borçlanılabilecek Süreler	145
3.14.3.3. Başvuru Yapılacak Kuruluşlar	146
3.14.3.4. Başvuruda İstenilecek Belgeler	146
3.14.3.5. Belgelendirme Mecburiyeti	149
3.14.3.6. Borçlanma Miktarının Tespiti ve Ödenmesi	149
3.14.3.7. Borçlanmadan Vazgeçme ve Borçlanma Miktarının İadesi	150
3.14.3.8. Borçlandırılan sürelerin değerlendirilmesi ve sigortalılığın başlangıcı	151

3.14.3.9. Aylığa hak kazanma ve aylığın başlama tarihi	152
3.15. Fiili Hizmet Süresi Zammı	153
3.15.1. Genel Olarak	153
3.15.2. Fiili Hizmet süresi zammı kapsamına giren işler ve işyerleri	154
3.15.3. Fiili hizmet süresi zammının hüküm ve sonuçları	158
3.16. Yaşlılık Aylığının Başlangıcı	159
3.17. Yersiz Ödemelerin Geri Alınması	162
3.18. Aylık Hesaplanması	164
3.19. Aylığın kesilmesi ve yeniden bağlanması	167
3.20. Yaşlılık Aylığının Devir ve Haciz Yasası	169
3.21. Tarım İşlerinde Çalışanların Yaşlılık Aylığı	169
3.21.1. Yaşlılık Aylığına Hak Kazanma Koşulları	169
3.21.2. Yaşlılık Aylığı Geçiş Dönemi Özel Koşulları	170
3.22. Toptan Ödeme ve İhya	172
3.23. Yaşlılık Aylığından Faydalananlara Sağlanacak Diğer Yardımlar	174
3.23.1. Sağlık Yardımı	174
3.23.2. Sosyal Yardım Zammı	174
3.24. Sosyal Güvenlik Destek Primi	175
BÖLÜM 4: TAMAMLAYICI YAŞLILIK SİGORTASI: BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ	177
4.1. Bireysel Emeklilik Sistemi	177
4.1.1. Genel Olarak	177
4.1.2. Amaç ve Kapsam	178

4.1.3. Bireysel Emeklilik Sisteminin Kurumsal Yapısı	179
4.1.3.1. Bireysel Emeklilik Danışma Kurulu.....	179
4.1.3.2. Emeklilik Şirketi.....	179
4.1.4. Emeklilik şirketlerinin birleşmesi yahut devri	180
4.1.5. Bireysel Emeklilik Aracıları.....	180
4.1.6. Bireysel Emeklilik Sisteminin Özellikleri.....	182
4.1.7. Denetim	183
4.1.7.1. İç Denetim	183
4.1.7.1.1. Hazine Müsteşarlığı ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yapılan denetim.....	183
4.1.7.1.2. Emeklilik gözetim merkezi	183
4.1.7.2. Bağımsız Dış Denetim.....	184
4.1.8. Bireysel Emeklilik Sistemine Katılma Koşulları	184
4.1.8.1. İsteğe Bağlı Katılım.....	184
4.1.8.2. Bireysel Emeklilik Sistemine Otomatik Katılım.....	185
4.1.8.3. Cayma Hakkı.....	186
4.1.9. Devlet Katkısı.....	187
4.1.10. Emeklilik Sözleşmesi	188
4.1.10.1. Bireysel Emeklilik Sözleşmesi	189
4.1.10.2. Grup Emeklilik Sözleşmesi	190
4.1.11. Emeklilik sözleşmesinde katılımcının yükümlülükleri ve hakları	192
4.1.12. Emeklilik sözleşmesinde şirketin yükümlülükleri	193
4.1.13. BES' e ara verme veya ayrılma	194
4.1.14. Emekliliğe hak kazanma koşulları	195

4.1.15. Bireysel Emeklilik Seçenekleri	195
4.1.15.1. Defaten veya Programlı Geri Ödeme.....	196
4.1.15.2. Emekli Maaşı Ödenmesi.....	196
4.1.16. Bireysel Emeklilik Sisteminde Tanınan Vergi Avantajları.....	196
4.1.17. Bireysel Emeklilik Sisteminin Avantaj ve Dezavantajları	197
4.1.17.1. Bireysel Emeklilik Sisteminin Avantajları	197
4.1.17.2. Bireysel Emeklilik Sisteminin Dezavantajları ve Sistemin Eleştirisi.....	199
BÖLÜM 5: SONUÇ	201
KAYNAKÇA	205

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: 5510 Sayılı Kanundan Önce SSK Emeklilerinin Yaşını Düzenleyen Kanunlar.....	95
Tablo 2: Kadın Sigortalılar İçin Geçiş Dönemi Tablosu (SSK. Geç. m. 81/1-B)	102
Tablo 3: Erkek Sigortalılar İçin Geçiş Dönemi Tablosu (SSK. Geç. m. 81/1-B)	102

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Bireysel Emeklilik Sisteminin Yapısı.....	181
Şekil 2: Otomatik Bireysel Emeklilik Sistemine Devam Eden, Cayan Ve Sonlandıran Kişi Sayısı.....	187